

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**Кафедра географії України та регіоналістики
Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету:

доцент, д. геогр. н. Заячук М. Д.

12 серпня 2024 року

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

Вид практики (за компонентом ОПП): обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Географія

Спеціальність: 106 «Географія»

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

**Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за
вказаною освітньо-професійною програмою:** географічний

Мова навчання: українська

Чернівці, 2024

Наскрізна програма практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності: 106 «Географія», галузі знань: 10 «Природничі науки», затвердженій Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 4 від 28 березня 2022 року).

Розробники програми: Косташук Іван Іванович, професор кафедри географії України та регіоналістики, доктор географічних наук, професор.

Рідуш Богдан Тарасович професор кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, доктор географічних наук, професор.

Руденко Валерій Петрович професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, доктор географічних наук, професор.

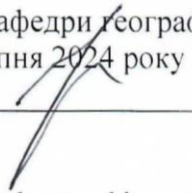
Заблотовська Наталія Василівна, доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент

Погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Географія».

Гарант освітньо-професійної програми Василь ДЖАМАН

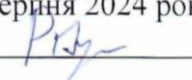
Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол № 13 від "09" серпня 2024 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

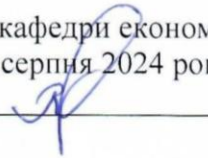
Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року

Завідувач кафедри Богдан РІДУШ

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від "6" серпня 2024 року

Завідувач кафедри Валерій РУДЕНКО

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради факультету Наталя АНДРУСЯК

© Косташук І. 2024 рік

© Рідуш Б. 2024 рік

© Руденко В. 2024 рік

© Заблотовська Н. 2024 рік

ВСТУП

Критерієм ефективної роботи вищого навчального закладу у справі підготовки фахівців є сформованість наукового професійно-педагогічного мислення, успішність вирішення у практичній роботі науково-технічних і науково-педагогічних завдань і швидкість їх професійного становлення. Практика студентів є невід'ємною частиною і важливим етапом професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі. Вона спирається на знання отримані на протязі навчального процесу, оскільки дає можливість студентам використати здобуті знання та навички під час проходження практики в навчальному закладі або на підприємствах міста.

Університет має власну концепцію практичної підготовки студентів. В цьому університет керується наказом Міносвіти України від 8.06.93 р. №93 «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України». Регламент та тривалість практик наведені у навчальному плані. Практики забезпечені методичними матеріалами. Поглиблення практичного спрямування підготовки буде забезпечуватись як проведенням практик, так і виконанням наукових досліджень на базі звітних матеріалів підприємств та установ. Практична підготовка здобувачів вищої освіти як одна із форм організації освітнього процесу здійснюється шляхом проходження практики на базах практики, які забезпечують практичну підготовку. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича практична підготовка є невід'ємною складовою освітніх програм підготовки бакалаврів, магістрів і доктора філософії за денною та заочною формами навчання та проводиться на оснащених відповідним чином базах практики.

Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під керівництвом викладача університету та фахівця від бази практики.

Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями в Університеті регламентується «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича», яке розроблене відповідно до Закону України «Про освіту» № 2145 –VIII від 05.09.2017 р., Закону України «Про вищу освіту» № 1556 – VII від 01.07.2014 р., положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. № 93 (зі змінами), листів Міністерства освіти і науки України від 07.02.09 р. 1/9-93 «Про практичну підготовку студентів», рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році.

Наскрізна програма практики розроблена на основі «Положення про організацію навчального процесу в ЧНУ імені Юрія Федьковича», «Положення про проведення навчальних і виробничих практик студентів ЧНУ імені Юрія Федьковича», а також у відповідності до ОПП «Географія» зі спеціальності 106 «Географія», затвердженої вченою радою ЧНУ імені Юрія Федьковича (протокол №4 від 28 березня 2022 р.).

Вона розроблена у відповідності до навчального плану. Її зміст полягає у закріпленні здобувачами знань, умінь і навичок, отриманих на лекційних, практичних і лабораторних заняттях, оволодінні новими методами пізнання природних процесів і явищ, ознайомленні з проблемами раціонального природокористування, регіонального розвитку

Практики готують майбутнього магістра географії, до проведення самостійних географічних досліджень та використання в науковій, прийняття самостійних управлінських рішень в галузі просторового планування територій. Практики є важливою складовою частиною підготовки магістрів-географів. Обов'язки керівників і студентів регламентовані Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №7 від 31 серпня 2020 року). Практична підготовка географів відзначаються видовою і тематичною різноманітністю. Для кожної навчальної та виробничої практики випусковими кафедрами розробляються робочі програми практик.

МЕТА, ЗАВДАННЯ ПРАКТИК, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Навчальні та виробничі практики є невід'ємною частиною навчального процесу на географічному факультеті, необхідною передумовою підготовки фахівців з усіх географічних спеціальностей. Програми практик розроблено таким чином, щоб закріпити матеріали теоретичних курсів, навчити здобувачів освіти:

- використовувати теоретичні знання в практичній та науково-прикладній роботі;
- спостерігати природні явища і процеси, давати їм пояснення, узагальнювати їх;
- формувати "географічний світогляд", характерною рисою якого є бачення та відчуття взаємозв'язків між природними процесами і явищами та будовою території, між усіма складовими географічної оболонки та її структурними одиницями - природними комплексами (геосистемами) усіх таксономічних рівнів, самостійно виконувати польові та експедиційні наукові дослідження.

Асистентська практика сприятиме формуванню *загальних та спеціальних (фахових) компетентностей*:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців.

СК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

СК 11. Вміння оперувати понятійно-категоріальним апаратом інтегрованих навчальних дисциплін.

СК 12. Здатність дотримання морально-етичних аспектів досліджень, інтелектуальної доброчесності, професійного кодексу поведінки

Програмні результати навчання:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР02. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку

геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоecологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.

ПР10. Застосовувати геоінформаційні технології, створювати та досліджувати моделі природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем, визначати можливості та межі їх застосування

ПР12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.

ПР13. Здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, розробляти необхідне для цього навчально-методичне та інформаційне забезпечення .

ПР16. Дотримувати правил безпеки життєдіяльності.

ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Навчальним планом передбачено практичну підготовку на другому році навчання. Із врахуванням набуття здобувачами освіти більш широкого спектру компетентностей та програмних результатів.

вид практики	семестр	кількість кредитів	форма контролю
Виробнича практика	3	8	захист
Асистентська практика	3	10	захист

ОРІЄНТОВНІ БАЗИ ПРАКТИК

Базою для проходження Асистентської практики є Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Для чіткості здобувачі освіти проходять асистентську практику на тій із випускових кафедр за якими закріплений науковий керівник кваліфікаційної роботи (кафедра географії України та регіоналістики, кафедра економічної географії та екологічного менеджменту, кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії).

Випускові кафедри згідно укладених договорів, угод та меморандумів про співпрацю (на основі заяв студентів про вибір бази практики) заздалегідь визначає бази виробничої практики, куди й розподіляє студентів.

№	Назва бази практики (повна назва підприємства, установи, організації)	Номер договору, від	Термін дії договору	Адреса місцезнаходження установи, організації, підприємства
1	Басейнове управління водних ресурсів річок Прут та Сірет	№ 24-П-1Б від 30.09.2020 р.	на невизначений термін	58013, м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 194-Б
2	Дністровське басейнове управління водних ресурсів	№ 367 від 24.12.2020 р.	на невизначений термін	76014, м. Івано-Франківськ, вул. Академіка Сахарова, 23А
3	Чернівецьке обласне управління лісового господарства	№ 4 від 30.10.2020 р.	на невизначений термін	58023, м. Чернівці, вул. Руська, 203-А
4	Департамент агропромислового розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 2 від 5.10.2020 р.	на невизначений термін	58010, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
5	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 1 від 1.10.2020 р.	на невизначений термін	58003, м Чернівці, вул. Маяковського, 35
6	Департамент регіонального розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 3 від 6.10.2020 р.	на невизначений термін	58002, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
7	Головне управління статистики в Чернівецькій області	№ 1 від 11.01.2021 р.	на невизначений термін	58018, м Чернівці, вул. Головна, 249-А

8	ГО «Науково-аналітичний центр Івано-Франківської об'єднаної територіальної громади»	№ 5/21 від 6.01.2021 р.	на невизначений термін	76000, м. Івано-Франківськ, вул. Калуське шосе, 4
9	Департамент освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 2 від 5.10.2020 р.	на невизначений термін	58010, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
10	Департамент агропромислового розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації	№ 2 від 5.10.2020 р.	на невизначений термін	58010, м Чернівці, вул. Грушевського, 1
11	Управління Державного агентства рибного господарства у Чернівецькій області	№ 17 від 2.07.2020 р.	на невизначений термін	58012, м Чернівці, вул. Шептицького, 2
12	Чернівецька міська рада	Б/н від 9.06.2021 р.	до 30.06.2025	58000, м Чернівці, Центральна площа, 1
13	Вінницький науково-дослідний та проектний інститут землеустрою	Б/н від 21.04.2021 р.	до 1.05.2025	58000, м Чернівці, вул. Героїв Майдану, 194-А
14	Неполоковецька громада Чернівецька область	№ 111 від 27.10.2022 р.	до 27.10.2032	59330, смт. Неполоківці вул. Головна, 7
15	Кіцманська міська рада	№ 02 від 17.11.2022 р.	до 27.11.2027	59300, м. Кіцмань, вул. Незалежності, 57
16	Печеніжинська громада	№ 266-к/2022 від 11.11.2022р	до 11.11.2027	78274, смт Печеніжин, вул. Незалежності, 15
17	Брусницька громада	№ 6 від 16.11.2022 р.	до 16.11.2027	59350, с. Брусниця, вул. Буковинська, 30
18	Вижницька міська громада	№ 17 від 14.11.2022 р.	до 14.11.2027	59200, м. Вижниця, вул. Українська, 34
19	Боянська громада	№ 1 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	60321, с. Бояни
20	Путильська громада	№ 01 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	59101, смт. Путила, вул. Українська, 184
21	Сокирянська територіальна громада	№ 03 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	60200, м. Сокиряни, вул. Шевченка, 3
22	Чортківська районна військова адміністрація	№ 07 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	м. Чортків, вул. Шевченка, 23
23	Комунальна обласна спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів "Багатoproфільний ліцей для обдарованих дітей"	№ 14 від 16.11.2022 р.	до 16.11.2027	58023, м. Чернівці, вул. Винниченка, 119
24	Відділ освіти Городенківської міської ради	№ 06 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	78103, м. Городенка, вул. Тараса Шевченка, 77
25	Чагорська громада	№ 04 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	60412, с. Чагор, вул. Незалежності, 79
26	Великокучурівська сільська об'єднана територіальна громада	№ 05 від 17.11.2022 р.	до 17.11.2027	59052, м. Великий Кучурів, вул. Головна, 1
27	Мамаївська громада	№ 229/1 від 15.11.2022 р.	До 15.11.2027	59343, с. Мамаївці, вул. Шевченка, 156
28	Чернівецька гімназія № 6 "Берегиня" Чернівецької міської ради	№ 334 від 3.11.2023 р.	до 2028	вул. Карбулицького, 2, Чернівці, 58025
29	Коровійський ліцей Чернівецької міської ради	№ 08-23 від 25.09.2023	до 2028	вул. Шкільна, 1-А Коровія, 60410
30	Чернівецький ліцей № 13 Чернівецької міської ради	№ 503 від 31.10.2023 р.	до 31.10.2028	вул. Південно-Кільцева, 17, 58032, Чернівці

31	Берегометська селищна рада	№ 335 від 03.11.2023 р.	до 03.11.2028	вул. Центральна, 20 с. Берегомет, 59233,
32	Старокостянтинівська міська рада	№ 339 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	м. Старокостянтинів
33	Коломийська міська рада	№ 1 від 30.10.2023	до 30.10.2028	Проспект М. Грушевського, 1, Коломия, 78203
34	ТОВ «Смачне м'ясне»	№ 344 від 15.11.2023 р.	до 2028	вул. Пам'яті героям, 2 а, с. Маморниця, 60526
35	КП «Чернівецьке тролейбусне управління»	№ 343 від 15.11.2023	до 15.11.2028	вул. Комунальників, 12 58000, м. Чернівці
36	КП «Чернівціводоканал»	№ 10/18/01/1 від 30.10.23 р.	до 2028	вул. Комунальників, 5, м. Чернівці, 58023
37	Кадубовецька територіальна громада	№ 338 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	вул. Михайловського, 22, с. Кадубівці, 59421
38	Ставчанська громада	№ 337 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	вул. Головна, 52 с. Ставчани, 59316
39	Сторожинецька міська рада	№ 342 від 04.11.2023 р.	до 04.11.2028	вул. Чернівецька, 6 м.Сторожинець, 59000

*перелік баз практик може розширюватися. Здобувачі освіти не пізніше як за 14 днів визначаються із базою проходження практики.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ПРАКТИК

Виробнича практика

Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми здобуття вищої освіти і набуття майбутніми магістрами географії, та фахових компетентностей та невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Виробнича практика посідає особливе місце у системі підготовки майбутніх фахівців. Основні завдання виробничої практики полягають у закріпленні теоретичних знань, практичних умінь, навичок, одержаних здобувачами освіти під час аудиторних занять.

Професійна підготовка майбутнього магістра географії, важливою частиною якої є виробнича практика, забезпечує інтеграцію знань та їх застосування. Діяльність студентів-практикантів у період практики є аналогом професійної діяльності. Ця практика проводиться для магістрів 2 курсу навчання у 3 семестрі в умовах, максимально наближених до майбутньої професійної діяльності.

Основою для організації та проведення практики є угоди та меморандуми про співпрацю між університетом і підприємствами. Керівництво практикою здійснюється двома особами: викладачем кафедри Географії України та регіоналістики; та одним із провідних спеціалістів підприємства, де студент проходить практику.

Закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, оволодіння сучасними методами, формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за спеціальністю, формування на базі одержаних у ЗВО знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, формування та розвиток у майбутніх магістрів географії, професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у практичній діяльності.

Проходження практики регламентоване календарним графіком її проходження, який складено керівником практики від кафедри загальної та регіональної географії та організації-базу практики спільно з практикантом у відповідності до завдань практики.

Крім виконання безпосередніх завдань практики, студенти можуть залучатись до виконання окремих інших завдань, в рамках робочого процесу бази практики, що не вимагають спеціальної кваліфікації.

Проходження виробничої практики студентами відбувається у кілька етапів:

1. *Підготовчо-консультаційний* – ознайомлення з програмою, метою, завданнями

практики; визначення методичних підходів та прийомів дослідження конкретного географічного чи господарського об'єкта; аналіз рекомендованої (спеціальної, наукової, методичної та ін.) літератури для підготовки дослідження; підбір додаткових картографічних матеріалів, словників, довідників тощо.

2. *Практичний* – безпосереднє проходження студентом виробничої практики під контролем керівника практики від бази практики; виконання індивідуальних завдань та зазначених функціональних обов'язків на місцях проходження практики; вивчення економіко-статистичної, картографічної інформації про географічний об'єкт або підприємство, її аналіз, обробка та класифікація.

3. *Камеральний* – обробка, аналіз та узагальнення зібраних матеріалів і аналітичних даних; оформлення індивідуального звіту з виробничої практики, який обов'язково повинен містити розширений географічний аналіз досліджуваного об'єкта.

Практичними завданнями, на які студентам необхідно звернути увагу, є:

- аналіз особливостей суспільно-географічного положення досліджуваної території, дії різноманітних факторів, які впливають на функціонування об'єктів, що вивчаються;
- оцінка природно-ресурсного потенціалу з наголосом на регіональні особливості як місцевого, так і державного значення;
- виявлення історико-просторової, соціально-економічної динаміки формування та розвитку господарства, території, краю (району, області, землі, країни), виробничого підприємства, установи;
- ознайомлення із основними методами проведення та організації географічних досліджень;
- розробка комплексного підходу до оцінювання природних та господарських явищ;
- загальне ознайомлення зі структурними підрозділами підприємства (установи, організації) та специфікою їх діяльності;
- визначення тематики та конкретного переліку робіт, які виконує підприємство в цілому та його структурні підрозділи зокрема;
- підвищення рівня володіння ГІС технологіями та удосконалення навичок роботи в мережі Internet для отримання необхідної інформації;
- збір, систематизація та узагальнення інформації (наукової, статистичної, картографічної, тощо), отриманої за час проходження практики;
- ознайомлення з типами звітних документів господарських та адміністративних організації, способами їх використання;
- визначення ролі та місця підприємства, установи чи регіону в господарській діяльності території вищого таксономічного рівня;
- висвітлення особливостей становлення регіональних освітніх, наукових, культурних, торговельних та відпочинкових комплексів тощо;
- виявлення основних етапів розвитку та сучасного стану господарства регіону, його компонентної, функціональної і територіальної структури, ефективності функціонування господарських систем різних рівнів і форм власності тощо;
- виконання конкретного обсягу роботи в межах трудового процесу бази виробничої практики.

Студенти-практиканти під час проходження практики виконують індивідуальні завдання, що їх визначає керівник практики від університету або керівник практики від виробництва з метою формування умінь та навичок самостійного розв'язання конкретних виробничих, наукових або організаційних завдань.

У процесі проходження виробничої практики студенти можуть здійснювати виробничі екскурсії; повинні обов'язково відвідувати заняття (лекції, семінари, практичні роботи), що проводяться на базі практики з метою підвищення кваліфікації працівників та для розкриття студентом перспективи подальшого розвитку спеціальності та його фахових можливостей.

Практична реалізація наведених рекомендованих завдань дає можливість студенту отримати конкретні знання про економіку і технологію ряду основних виробничих процесів у

промисловості, сільськогосподарському виробництві, невиробничій сфері, транспорті, про розселенські процеси, питання ведення організаційно-управлінської діяльності. Студенти засвоюють нові методи аналізу виробничої діяльності та управління із застосування ГІС і інших сучасних технічних засобів.

Оцінка виставляється з урахуванням поточної роботи студента під час проходження практики й у результаті оцінювання документів, зданих після проходження практики на кафедрі та захисту на підсумковій конференції.

Оцінювання результатів практики студентів здійснюється за такими критеріями:

1. Правильність оформлення щоденника практики – 10 б.
2. Відгук керівника практики від вузу – 10 б.
3. Відгук керівника практики від підприємства – 10 б.
4. Зміст і оформлення звіту практики, його захист на звітній конференції – 20 б.
5. Виконання визначених у програмі завдань практики – 50 б.

Асистентська практика

Підготовка магістрів здійснюється у відповідності до вимог і високої динаміки сучасного ринку праці, необхідності орієнтації їх на конкурентні сегменти професійної діяльності, а також із метою максимально ефективної підготовки науково-педагогічних працівників для потреб закладів вищої освіти. Поряд із спеціальними професійними знаннями до освітньо-професійної програми «Географія» окремим освітнім компонентом входить асистентська практика (педагогічна підготовка), яка спрямована на практичне закріплення теоретичних знань, які студент набув при вивченні курсів «Педагогіка і психологія вищої школи», «Методика викладання географії у вищій школі» та забезпечує отримання відповідних знань, умінь, навичок і компетенцій, що притаманні кваліфікації викладача вищого навчального закладу.

Метою асистентської практики є оволодіння студентами сучасними методами й формами організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, формування у них на базі одержаних під час навчання знань, професійних умінь і навичок, необхідних у подальшій викладацькій роботі, виховання потреби систематично поновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Основою для організації та проведення практики є угоди та меморандуми про співпрацю між університетом і підприємствами. Керівництво практикою здійснюється двома особами: викладачем кафедри Географії України та регіоналістики; та одним із провідних спеціалістів підприємства (ЗСО), де студент проходить практику.

Проходження асистентської практики передбачає виконання наступних завдань:

а) *навчальну роботу*: поглиблення й удосконалення теоретичних знань із фахових дисциплін та методики навчання й встановлення їхнього зв'язку з практичною діяльністю; проведення студентами-асистентами різних видів навчальних занять у закладі вищої освіти (ЗВО) із застосуванням сучасних методик і методів навчання, які активізують пізнавальну діяльність студентів; ознайомлення з формами і методами проведення занять у ЗВО та критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів. У процесі реалізації даного напрямку здобувачі вищої освіти ознайомлюються з плануванням та організацією навчальної та навчально-методичної роботи кафедри, відвідують заняття провідних викладачів кафедри та своїх однокурсників з подальшим їх аналізом, проводять семінарські, практичні лабораторних заняття, розробляють і проводять пробні та залікові лекційні заняття, проводять консультації з навчального предмету, здійснюють перевірку самостійних і контрольних робіт, що передбачені навчальним планом та іншу навчальну роботу. Також, вивчають і аналізують основні нормативні документи, що регламентують роботу кафедри, факультету, ознайомлюються з робочою документацією кафедри та правилами її оформлення.

б) *методичну роботу*: ознайомлення із напрямками діяльності викладача ЗВО; заохочення до вдосконалення педагогічних здібностей з метою творчого вирішення завдань навчання і виховання; створення умов для розвитку здібностей і самореалізації студентів у

майбутній викладацькій діяльності, формування стилю викладання та потреби у самовдосконаленні; формування у студентів-асистентів професійних умінь і навичок, необхідних для організації взаємодії і спілкування в педагогічному процесі; розвиток особистісних якостей, необхідних викладачу фахових дисциплін з регіонального розвитку та просторового планування у професійній діяльності; виробити вміння аналізувати досвід і практику роботи викладачів і кураторів, власну професійну діяльність. У процесі реалізації даного напрямку здобувачі вищої освіти ознайомлюються з робочими навчальними планами, програмами навчальних дисциплін і робочими навчальними програмами фахових дисциплін спеціальності; здійснюють методичний аналіз навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів засвоєння його студентами; здійснюють підготовку навчально-методичних матеріалів до семінарських, практичних, лабораторних занять і самостійної роботи студентів; складають завдання для проведення поточного і підсумкового контролю, завдання для проведення тестового контролю; розробляють і впроваджують інноваційні форми, методи і технологій навчання; розробляють презентації до викладання фахових дисциплін; вивчають і впроваджують передовий досвід організації навчального процесу;

в) *організаційну роботу*: ознайомлення студентів з основними напрямками професійної діяльності викладача ЗВО; вироблення вміння організовувати аудиторну та поза-аудиторну роботу студентів; формування у студентів-асистентів навичок аналізу результатів своєї праці, розвитку навичок професійної рефлексії;

г) *виховну роботу*: ознайомлення з функціональними обов'язками куратора академічної групи; формування у студентів-асистентів професійних умінь і навичок, необхідних для організації взаємодії і спілкування в педагогічному процесі; ознайомлення з методикою проведення виховної роботи у ВНЗ; формування вміння проводити групову та індивідуальну виховну роботу з студентами. Реалізуючи даний напрям здобувачі вищої освіти ознайомлюються з планом організаційно-виховної роботи факультету (інституту), випускової (фахової) кафедри, беруть участь у виховній роботі в студентському колективі, виконанні доручень куратора академічної групи.

д) *науково-дослідну роботу*: вивчення основних напрямів наукової діяльності викладачів; формування у здобувачів вищої освіти творчого й дослідницького підходів до майбутньої професійної діяльності; спостереження та аналіз керівництва науково-дослідною роботою студентів уЗВО.

Оцінка виставляється з урахуванням поточної роботи студента під час проходження практики й у результаті оцінювання документів, зданих після проходження практики на кафедру та захисту на підсумковій конференції.

Підсумкова форма контролю – захист практики з диференційованим оцінюванням. Критерії оцінювання такі: вичерпність і правильність виконання завдань практики, якість оформлення звіту, переконливість відповідей студента під час захисту, відгук керівника практики від організації.

Студента, який не здав звіту про практику або отримав на захисті незадовільну оцінку, направляють на практику повторно, він здійснює перездачу практики за встановленою процедурою або ж його відраховують.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Під час асистентської практики індивідуальні завдання не передбачаються.

А під час виробничої - тематика індивідуальних завдань формується відповідно до специфіки виробничої практики і зацікавленості установи-базису практики у проведенні досліджень та виконанні робіт географічного напрямку. Індивідуальні завдання мають характер наукового дослідження.

Найбільш типовими індивідуальними завданнями, зміст яких конкретизується й уточнюється під час проходження, можуть бути:

- обробка конкретних статистичних показників та даних, наукових та інформаційних джерел;

- складання доповідей, пояснювальних записок, рефератів, комплексних соціально-економічних та економічних характеристик або паспорта регіону чи конкретного об'єкта;
- складання та оформлення графіків, діаграм, картографічних моделей за допомогою комп'ютерного забезпечення;
- соціально-економічний і просторовий аналіз процесів господарювання та їх взаємодії з навколишнім середовищем;
- складання звітних документів господарських та адміністративних організацій;
- збір статистичних і картографічних матеріалів, що характеризують краєзнавчі, природні та соціально-економічні особливості території, що вивчається, тощо.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- спостереження за студентами та аналіз якості окремих видів їхньої роботи;
- бесіди з керівниками практики, під керівництвом яких працювали студенти;
- самооцінка студентами ступеня своєї підготовленості до професійної діяльності;
- аналіз документації студентів (детальний звіт, повністю оформлений щоденник, підготовлені під час практики матеріали).

Без надання вищевказаних звітів студент до захисту практики не допускається і одержує оцінку «незадовільно».

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при її захисті направляється на практику вдруге або відрховується з навчального закладу.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО:

- [Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](#),
- [Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](#)
- [Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича](#)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка виставляється з урахуванням поточної роботи студента під час проходження практики як сумарна у результаті оцінювання документів, зданих після проходження практики на кафедру та захисту.

Головним критерієм успішного освоєння дисципліни є досягнення здобувачем освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом освоєння навчальної дисципліни.

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ЗА ШКАЛОЮ ECTS ТА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ

Рейтингова оцінка	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A	5 відмінно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджуване підприємство, регіон та предмет дослідження виходять за межі підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний. Знання використовуються вільно. Розповідь логічна, послідовна; мова правильна і виразна. Виражена самостійність та творчість мислення, наведені прикладів з практики. Відсутні пропуски і наявний повний комплект документів. Подано звіт, оформлений згідно діючих норм та правил. Студент здатен попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
80-89	B	4 добре	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджуване підприємство та предмет дослідження достатньо хороші. Знання використовуються вільно. Наявні неістотні упущення у відповіді. Студент самостійно виправляє помилки й неточності з певною допомогою викладача. В достатній кількості представлені документи практики. Студент був присутній на усіх етапах практики. Самостійно використовує теорію у своїй діяльності. Здатний попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
70-79	C	4 добре	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання про досліджуване підприємство достатньо хороші. Знання використовуються вільно. Наявні неістотні упущення у відповіді. Студент самостійно виправляє помилки й неточності з певною допомогою викладача. В достатній кількості представлені документи практики. Здатний попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні та ефективні дії, самостійно знаходити і усувати помилки.
60-69	D	3 задовільно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання посередні. У відповіді наявна значна кількість помилок, при неповному висвітленні питання, нечіткому поясненні. Відповідь нелогічна, непослідовна, представлено недостатній обсяг опрацьованих фондових документів або звіт оформлено без дотримання існуючих норм та правил. Студент здатний попереджувати помилкові дії.

50-59	E	3 задовільно	Студент виконав поставлені перед ним завдання. Знання посередні. У відповіді наявна значна кількість помилок, при неповному висвітленні питання, нечіткому поясненні. Відповідь нелогічна, непослідовна, представлено недостатній обсяг опрацьованих фондових документів або звіт оформлено без дотримання існуючих норм та правил.
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Студент погано виконав поставлені перед ним завдання, не може пояснити основних понять, категорій. Відсутнє розуміння основних понять, уникнення захисту матеріалів практики або повна невідповідність суті відповіді студента змістові поставленого запитання.
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання	Студент не виконав поставлених перед ним завдання, знання не продемонстровані.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Звіт про проходження практики оформлюється за вимогами, які містяться у робочій програмі практики.

До звіту з виробничої практики додаються документи:

- характеристика за підписом керівника бази практики;
- щоденник практики, у якому заповнені, підписані та оцінені керівником практики від бази практики, керівником практики від кафедри усі розділи.

Підсумковий контроль здійснюється комісією, яку призначає завідувач кафедри. До складу комісії входять відповідальні особи від структурного підрозділу (факультету, інституту), керівники практики від кафедри, керівники практики від баз практики (за можливістю), викладачі кафедри, які викладали студентам дисципліни професійної підготовки.

Комісія може заслуховувати звіт про проходження практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження, або на кафедрі протягом перших п'яти днів після її завершення, або перших десяти днів семестру, який починається після практики, яка за графіком практик організовувалася в літній період. Результати підсумкового контролю заносяться у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача вищої освіти.

Звітна документація з практики зберігається на кафедрі протягом трьох календарних років.

Практикант, який не виконав програму практики, може пройти практику повторно в позанавчальний час, крім тих випадків, коли практика проходила в останній семестр перед атестацією. У разі, якщо специфіка практики не дає можливості повторного проходження, такий студент відраховується з університету.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підводяться на вчених радах факультетів (інститутів), (педагогічних радах коледжу).

Студентам, які навчаються без відриву від виробництва та працюють в освітніх закладах за спеціальністю, що відповідає спеціальності, за якою вони здобувають освіту, вважати практику зарахованою, якщо вони подадуть методистам заочної форми навчання наступні документи: копія трудової книжки, довідка та характеристика з місця роботи.

Практичну діяльність такого студента оцінює керівник бази практики у характеристиці з місця роботи за розширеною шкалою підсумкового контролю, яка використовується в університеті, а методист заочної форми навчання вносить оцінку у відомість обліку успішності та залікову книжку студента.

ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

При впровадженні дистанційного навчання, запровадженим відповідним наказом ректора по Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, виробнича практика відбувається дистанційно, відповідно проекту про технологію електронного навчання в Чернівецькому національному університеті та додатку до «Положення про організацію освітнього процесу у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» у частині проведення поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів фахової передвищої та вищої освіти із застосуванням дистанційних технологій навчання» (<https://drive.google.com/file/d/1ChIo3Qnw3jsPcFZsbS-7gGv4m3hJ6HbA/view>).

Проходження практики в умовах дистанційного навчання здійснюється відповідно до мети та завдань практики і реалізується відповідно до етапів проходження практики

Дистанційна комунікація здійснюється через засоби зв'язку: електронну пошту, месенджери (Viber,), відеоконференції (Google Meet), форуми, чати тощо. Під час проходження практики дистанційно студент зобов'язаний виходити в он-лайн зв'язок відповідно до запланованих відео конференцій керівником практики (лінк на відео конференцію надходить на електронну корпоративну пошту) та виконувати в повному обсязі завдання передбачені основними етапами практики.

За 1-2 дні до захисту практики, студент має надіслати для перевірки в електронному форматі звіт про проходження практики (який потім роздруковується і зберігається на кафедрі) для перевірки керівнику.

Захист практики відбувається на підсумковій відеоконференції (Google Meet). Для доповіді надається до 10-ти хвилин, після доповіді студент відповідає на питання, що стосуються проходження практики.